

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2004 vp

Valtioneuvoston selvitys hallituksen kannan- otosta komission 10.2.2004 antamaan rahoitus- kehystiedonantoon

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 18 päivänä helmikuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen hallituksen kannanotosta komission 10.2.2004 antamaan rahoituskehystiedonantoon (E 4/2004 vp) hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö
- aluekehitysjohtaja Märten Johansson, sisäasiainministeriö
- yksikön päällikkö Keijo Sahrman, Suomen Kuntaliitto.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio antoi 10.2.2004 neuvostolle ja Euroopan parlamentille tiedonannon laajentuneen unionin politiikkahaasteista ja talousarviovaroista kaudelle 2007—2013 (rahoituskehystiedonanto).

Rahoituskehystiedonanto sisältää komission esittämät painopisteet uudelle rahoituskaudelle 2007—2013 sekä katsauksen vuosittaisiin rahoituskehyksiin pääluokittain vuoden 2004 hinnoin. Komissio ehdottaa nyt seitsemän vuoden jaksoa normaalin viiden vuoden sijaan ottaen näin huomioon maatalouden tukien maksatusten (EU-25) sekä nykyisten rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon.

Laajentuneen unionin rahoitusnäkyville on asetettu kolme painopistettä. "Kestävän kehityksen" lähtökohtana on Lissabonin Eurooppa-neu-

voston ja Göteborgin Eurooppa-neuvoston strategioiden toteuttaminen. "Kestävä kehitys" sisältää kasvun ja työllisyyden kilpailukyvyn, kasvun ja työllisyyden koheesion sekä luonnonvarojen kestävä hallinnon ja suojelun. "Eurooppalainen kansalaisuus" kattaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alat, peruspalveluiden ja -tavaroiden saatavuuden sekä eurooppalaisen kulttuurin ja monimuotoisuuden edistämisen. "EU globaalina kumppanina" käsittää lähinnä EU:n naapuruuspolitiikan ja ulkosuhdeohjelmat.

Uudessa rahoituskehyksessä 2007—2013 EU:n talousarvion määrärahat on jaettu viiteen pääluokkaan. Vertailun vuoksi on samalla esitetty vuoden 2006 menot mukautettuna uusiin pääluokkaotsakkeisiin. Vuoden 2007 talousarvion maksusitoumusmäärärahat yhteensä ovat 133 560 miljoonaa euroa ja vuonna 2013

158 450 miljoonaa euroa (v. 2006 120 688 miljoonaa euroa). Esimerkiksi kestävä kasvun pääluokassa kilpailukyypolitiikkaan on varattu vuonna 2007 12 105 miljoonaa euroa ja vuonna 2013 25 825 miljoonaa euroa (v. 2006 8 791 miljoonaa euroa) ja koheesiopolitiikkaan vuonna 2007 47 570 miljoonaa euroa ja vuonna 2013 50 960 miljoonaa euroa (v. 2006 38 791 miljoonaa euroa). Koko talousarvion maksimäärärahat yhteensä ovat vuonna 2007 124 600 miljoonaa euroa ja vuonna 2013 143 100 miljoonaa euroa (v. 2006 114 740 miljoonaa euroa).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston selvitykseen sisältyy hallituksen kannanotto, joka on hyväksytty EU-ministerivaliokunnassa 11.2.2004. Hallituksen kannanotto käsittelee uusien rahoituskehysten eri lohkoja.

Hallitus katsoo, että uusilla rahoituskehyksillä on tuettava unionin poliittisia tavoitteita. Rahoituskehysten tulee tukea yleistä pyrkimystä unionin eheyden säilyttämiseen, ja niistä täytyy löytyä kaikkia jäsenvaltioita tyydyttävä ratkaisu. Hallitus pitää tärkeänä kurinalaista budjettipolitiikkaa sekä jäsenmaissa että unionissa. Uusien jäsenvaltioiden mahdollisimman nopea integroituminen on koko unionin etu, mutta myös nykyisten jäsenvaltioiden heikoimpia alueita tulee jatkossakin voida tukea.

Komission esityksiä pidetään käytännön lähtökohtana neuvotteluille. EU:n vuoteen 2010 asetetun kilpailukykytavoitteen saavuttaminen edellyttää unionin kasvumahdollisuuksien hyödyntämistä työllisyyttä ja tuottavuutta parantamalla ja rakenneuudistuksilla. EU:n budjettiresursseista yhä merkittävemmän osan tulisi kohdentua unionin tulevaisuuden kannalta tärkeisiin asioihin. Suomi tukee erityisesti komission analyysia kilpailukyvyn ja Lissabonin strategian osalta.

Suomi katsoo, että alueellisen koheesiopolitiikan ja kilpailukyvyn edistämisen tulee olla uusien rahoituskehysten 2007—2013 sisällön ja resursoinnin kulmakivi. Kasvuun tähtäävän talouspolitiikan toteuttamiseksi tarvitaan Suomen mielestä nykyistä selkeämpää ja vastuullisem-

paa strategiaa. Tätä tarkoitusta varten tulisi Lissabonin strategiaa tarkistaa ja tietoyhteiskunnan tarjoamia mahdollisuuksia hyödyntää täysimääräisesti eEurope-ohjelman jatkamisen avulla. Työllisyysstrategialla tulee olla aikaisempaa merkittävämpi osuus Lissabonin tavoitteiden saavuttamisessa.

Komission kasvua ja kilpailukykyä koskevista määrärahaesityksistä Suomi pitää tärkeänä lisätä tutkimus- ja innovaatioresursseja. Näitä varoja voidaan lisätä, jos se tuo lisäarvoa jäsenmaiden toimintaan. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon mm. tulevan tutkimuksen puiteohjelman painotukset, rakenteet ja toimintatavat. Tutkimusvarojen tulee jatkossakin edistää eurooppalaista huippuosaamista ja luoda edellytykset yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn osaamis pohjaiselle kehittämiselle.

Alue- ja rakennepoliittisissa ratkaisuissa tulee pyrkiä tasapainoiseen, innovoivaan rakennepoliittiseen rahoitusratkaisuun, joka tyydyttää sekä uusia että nykyisiä jäsenmaita. Rakennepoliitiikan uudistus tulee kytkeä Lissabonin strategian toimeenpanoon. Työllisyys- ja osaamista-voitteiden rahoituksen tulee säilyä vähintään suhteellisesti nykytasolla.

Suomen tavoitteena on edelleen, että Suomen pohjoiset ja itäiset alueet sisällytetään korkeimman aluetukiluokituksen piiriin myös tulevalle rahoituskaudella. Näiden alueiden rahoitustilanne ja rakenteellisesti muita alueita heikompi asema tunnustettiin jo Suomen liittymissopimuksessa. Tämän aseman tunnustaminen jatkossakin on Suomelle kynnyskysymys.

Maaseudun kehittämisasiat ovat jääneet komission tiedonannossa liian vähälle huomiolle. Suomi tukee komission esitystä maaseudun kehittämistoimien rahoituksen kokoamisesta yhteen. Yhteinen maatalouspolitiikka, jonka määrärahatarpeista päätettiin lokakuussa 2002 ja kesäkuussa 2003, tarvitsee rinnalleen aktiivisen maaseudun kehittämispolitiikan koko unionin alueella. Maaseudun monialayrittäjyyden ja uusien työpaikkojen syntymistä on tarpeen edistää aikaisempaa tehokkaammin myös unionin yhteisillä toimilla. Se edellyttää maaseudun kehittämistoimien resurssien lisäämistä komission esit-

tämää enemmän, noin 20 prosenttia nykytasoon (1b) verrattuna.

Komission esitys ulkosuhteiden rahoituksesta ja sen selkiyttämistä muodostaa toimivan pohjan keskusteluille. Ulkosuhdeohjelmien rahoituksen tulee perustua määrärahojen reaalikasvun turvaamiseen, mm. siviilikriisinhallinnan varoissa.

Rajat ylittävään ja alueelliseen yhteistyöhön kohdistettavan naapuruusinstrumentin toimeenpano on oleellinen kehitettäessä EU:n lähialuepolitiikkaa. Se edellyttää rahoituksen kasvavaa suuntaamista tämän prioriteetin mukaan. Suomi lähtee siitä, että pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman rahoitus tulee taata mm. ulkosuhde- rahoituksen tarkoituksenmukaisista rahoitusinstrumenteista.

Oikeus- ja sisäasioille tulisi osoittaa rahoituskehyksissä nykyistä voimakkaampi painoarvo. Suomi tukee komission esitystä luoda näille asioille oma meno-otsakkeensa.

Edellä olevien sektoripoliittisten mitoitusten pohjalta Suomi katsoo, että EU:n rahoituskehykset (sitoumukset) tulee mitoittaa tulevalla kau-

della enintään noin 1,1 prosentin tasolle EU:n bruttokansantulosta. Tällä kokonaismitoituksella tulee turvata lisäresurssien osoittaminen etenkin Suomen kannalta tärkeiden ja unionin tuloksiltaan vaikuttavimpien politiikkaprioriteettien toteuttamiseen. Tätä kannanottoa tarkennetaan, kun saadaan komission lainsäädäntöehdotukset kesällä 2004.

Tulosvastuu ja avoimuus on koko EU-rahoituksen välttämättömyys. Tilivelvollisuutta toteuttavia menettelyitä tulee kehittää. Ohjelmien lukumäärää tulee vähentää sekä hallinto- ja päätöksentekoprosesseja virtaviivaistaa. EU:n rahoitusjärjestelmää tulee yksinkertaistaa merkittävästi. Suomi suhtautuu komission esittämään ns. yleiseen korjauskertoiimeen yksiselitteisen kielteisesti.

Suomi ei kannata EU-veron käyttöönottoa. Suomen mukaan EU:n uusien rahoituskehysten ja rahoitusjärjestelmän uudistuksen tulee muodostaa kaikkia jäsenmaita tyydyttävä kokonaisuus, joka antaa selkeät viitteet vuoden 2013 jälkeisestä ajasta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on käsitellyt rahoituskehystiedonantoa lähinnä alue- ja rakennepolitiikan näkökulmasta. Valiokunta on lausunut tarkemmin alue- ja rakennepolitiikan ehdotuksista kaudelle 2007—2013 komission kolmannen koheesioraportin käsittelyn yhteydessä (HaVL 3/2004 vp — E 13/2004 vp).

Euroopan unionin laajeneminen sekä toimintaympäristö- ja yhteiskuntakehitys asettavat unionille suuria haasteita. Valiokunta yhtyy toimialansa osalta hallituksen kannanotossaan esittämiin linjauksiin. Uusien jäsenvaltioiden mahdollisimman nopea integroituminen on koko unionin etu. Samalla on voitava tukea jatkossakin myös nykyisten jäsenvaltioiden heikoimmin kehittyneitä alueita.

Valtioneuvoston selvitykseen viitaten valiokunta kannattaa koheesion, kilpailukyyn ja

työllisyyden voimakasta edistämistä tulevalla rahoituskaudella. Samalla valiokunta tähdentää tutkimuksen, teknologian ja osaamisen merkitystä tärkeänä kasvu- ja kilpailukykytekijänä.

Alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen turvaaminen on keskeinen kysymys. Valiokunta painottaa, että Suomen tulee huolehtia riittävän EU-rahoituksen turvaamisesta, jotta EU-ohjelmia kyetään tehokkaasti toteuttamaan.

Valiokunta pitää kynnyskysymyksenä, että Suomen pohjoiset ja itäiset alueet sisällytetään korkeimman aluetuen piiriin myös tulevaisuudessa, ja valiokunta tukee Suomen ponnisteluja kestävien ratkaisujen aikaansaamiseksi.

Rajat ylittävän yhteistyön ja uuden naapuruusinstrumentin tulee muodostaa sellainen kokonaisuus, jolla voidaan jäntevöittää rajat ylittävää yhteistyötä ja edistää Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman toteuttamista. Tähän men-

nessä saadun selvityksen perusteella rahoituksen kokoaminen yhteen paikkaan vaikuttaa taroituksenmukaiselta ratkaisulta.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että maaseudun kehittämissasiat ovat jääneet rahoitustiedonannossa liian vähälle huomiolle. Maaseudun kehittämistoimien turvaamisen jatkossa on keskeistä ja priorisointia siltä osin tulee jatkaa hallituksen linjausten mukaisesti.

Valiokunta kannattaa EU:n rahoitusjärjestelmän ja hallinto- ja päätöksentekoprosessien yksinkertaistamista sekä läheisyysperiaatteen vahvistamista.

Valiokunta pitää myönteisenä, että oikeus- ja sisäasioille esitetään omaa meno-otsaketta.

Valiokunta lausuu tarpeellisilta osin yksityiskohtaisemmin komission täsmennettyä esityksiään ja alue- ja rakennepolitiikan uudistukseen liittyvien asetusehdotusten tultua annetuiksi.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 16 päivänä maaliskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Veijo Puhjo /vas
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Nils-Anders Granvik /r
Lasse Hautala /kesk
Rakel Hiltunen /sd
Hannu Hoskonen /kesk

Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd
Juha Rehula /kesk
Satu Taiveaho /sd
Ahti Vielma /kok
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.